

Др Зоран С. Мирковић, редовни професор
Универзитет у Београду
Правни факултет у Београду
zoranm@ius.bg.ac.rs

ГРК ГЕОРГИЈЕ ЗАХАРИЈАДИС – НЕСУЂЕНИ СРПСКИ ЗАКОНОПИСАЦ¹

Сажетак: *Ово је први текст на српском језику посвећен Грку Георгију Захаријадису, који је 1829. године преводио француски Code civil са немачког превода на српски језик и ипак остао први, истина несудени, писац грађанског законика у Србији. Велики српски просветилац Вук С. Караџић се веома нејактивно изразио о овој раду, тврдећи да преводилац није знао ни српски ни немачки језик. Аутор текста оштрава питање да ли је ова тврдња тачна или није. Срећна је околност да су сачувана дела и део прелике Георгија Захаријадиса, који сведоче да рад овог човека није био ни мален ни безначајан, и да би га требало истражити предвиђајући научној јавности.*

Кључне речи: *Георгије Захаријадис. – Вук С. Караџић. – Кнез Милош. – Словенско-српски језик. – Немачки језик. – Српски грађански законик.*

Вук С. Караџић је у свом писму Јернеју Копитару од 28. децембра 1829. године навео да су „грађанске законе и њив Gerichtsordnung послали у Шабац некоме Грчком учитељу, те ји превео тако, да се ништа не разумије, а на многим мјестима цркао би човек од смија читајући његов превод (јер Грк нити је управо знао Српски, ни Немачки)“.² Тај „грчки учитељ“ био је Георгије Захаријадис, који је 1829. године радио на преводу Француског грађанског законика (Наполеоновог Code civil) са немачког превода на српски језик, по налогу кнеза Милоша. Вукова тврдња преузета је у уџбенике српске правне историје и генерације студената права су се упознале са готово комичном фигуром Грка Захаријадиса, који је францу-

¹ Овај рад је настао у оквиру стратешког пројекта Правног факултета Универзитета у Београду под насловом „Идентитетски преображај Србије“.

² Вук Стеф. Караџић, *Прелика IV (1829-1832)*, Београд 1988, 183.

ски Грађански законик хтео са немачког превода превести на српски, а да при том наводно није знао ниједан од ових језика.³

Да ли је ова тврдња Вука Караџића тачна или није тачна? Да би ово сазнали нужно је одговорити на следећа питања: Ко је заправо био „грчки учитељ“ Георгије Захаријадис? Да ли из сачуваних Захаријадисових дела и преписке можемо сазнати о његовом познавању српског и немачког језика? Да ли је Вук Караџић познавао тога „грчког учитеља“ и његов рад?

Једини рад посвећен Георгију Захаријадису је дошао из пера његовог земљака Јоаниса Пападрианоса⁴, који је истраживао судбину грчке колоније у Земуну у XVIII и XIX веку.⁵

ЖИВОТОПИС

У предговору своје *Славенске грамаџике* Георгије Захаријадис је записао да се родио у граду Тирнавосу „3 часа од Ларисе у пределу Тесалије... 26га јулиа, лета 1778“.⁶ Његов отац Цисис је био свештеник. По смрти супруге отац се закалуђерио у манастиру Свете тројице на Олимпу и добио монашко име Захариас. Потом је постао парох у тесалијском градићу Царицани и додато му је, уз Захариас, име Папас. Ово је био разлог зашто се његов син Георгије понекад потписивао и као Папа Захарије. У изворима и литератури Георгије Захаријадис појављује се и под именом Ђорђе Захаријевић. Похађао је најпре школу у Трикали, а потом у Тирнавосу. У Тирнавосу га је подучавао Јоанис Иконому (познат и као Јоанис Пезарос), са којим је остао у контакту, о чему сведоче сачувана писма. По окончању школовања напустио је своју отаџбину, која је још била под османском влашћу, и преселио се у Земун. Овај хабзбуршки градић на самој граници према Османском царству добио је у другој половини XVIII века особен трговачки и уопште привредни значај. Стога је постао привлачна тачка за бројне иселенике са Балкана под османском влашћу, нарочито за православне Србе и Грке. Грчка колонија у Земуну је дошла 1816. године до броја од осам стотина душа.

---

³ Видети Душан Николић, „Два века грађанског права у обновљеној Србији (1804-2004)“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, XXXVIII, 2\2004, 283.

⁴ Ioannis A. Papadrianos, *Der griechische Gelehrte Georgios Zachariadis und sein Beitrag zum slawischen Schriftum im 19. Jahrhundert*, (Offprint from *Balkan Studies* 17,1), Thessaloniki 1976, 79-91.

⁵ Исидора Секулић у приповеци о Земуну под насловом „Паланка и њени последњи Грци“ исписала је лепе, али и потресне речи о изумирању грчке колоније (*Кроника љаланацкој тробља*, приредио Милош Милошевић, Београд 1999, 282-309).

⁶ Георгије Захаријадис, *Славенска грамаџика, содержаца еџимолоџиу и синџаксџсь*, Будим 1832, VIII.

Грчке колоније по балканским градовима и рубовима османског и хабзбуршког царства, засноване на трговачким пословима, саживеле су се временом са домаћим светом, сачувавши при том и свој грчки језик и обичаје. Ово потврђује и јунак ове приче и његова породица.

Земунски Грци су основали 1794. године сопствену општинску школу, која је у духу онога времена названа *Ἐλληνομουσεῖον* „Хеленски храм Муза“. Грчку школу у Земуну помагали су грчки трговци из разних места, помињу се солунски и бечки трговци. Школа је била угледна и на добром гласу па су је, поред земунске, похађала и грчка деца и деца из „отменијих“ српских кућа јужно од Саве и Дунава. Ову школу су похађали Сима Милутиновић Сарајлија, Илија Гарашанин, Ђорђе Протић...⁷ Георгије Захаријадис је у овој школи „од 15га јунија, лета 1799... Граматику јелинску и филологију предавао“, где је „на позивање благочестивога Обшества Грческога за детовоспитатеља дошао“.⁸ Године 1806. изгледа да није више био у школи. Поново се помиње као учитељ у истој школи 1810, да би следеће 1811. године постао директор школе и имао велику част да учествује у пријему аустријског цара и царице.⁹

Георгије Захаријадис је био српски зет. Био је ожењен Катарином, рођеном Михаиловић, са којом је имао четворо деце. У кући Захаријадиса се говорио и српски језик. Преко супруге Катарине био је у родбинској вези са књижаром Глигоријем Возаровићем.

Године 1824. Георгије Захаријадис је прешао у Шабац за учитеља. Тамо је остао до 1829. године, када се преселио у Београд, о чему говори његова преписка са кнезом Милошем. Сачувано је Захаријадисово писмо кнезу Милошу, упућено из Шапца у Крагујевац 11. јула 1829. године: „Књигу коју сте мени с налогом да ју преведем послати изволили, узимам себи част и слободу Вам купно с преводом њеним вратити.“ „Књига“ је била *Code civil*, уз коју је био и Захаријадисов превод (Захаријадисовом раду на Грађанском законику биће посвећени редови следећег поднасловa). У истом писму Захаријадис је молио кнеза Милоша: „Будући да Њиовом Високородију Господару Јефрему, који је, из саме к просвештенију младежи жеље, мене до сада плаћао и издржавао, обстојатељства то више чинити не дозвољавају; ја пак желећи моје званије у богохранимој Вашој држави до гласа, ако је могуће, Божества пробавити: то Вас покорњејше

⁷ Стеван Радовановић, *Из културне историје Земуна*, Земун 1970, 149.

⁸ Г. Захаријадис (1832), VIII.

⁹ Податке о животу и раду Георгија Захаријадиса до доласка у Шабац видети у I. Radgrianos, 80-84.

О посети царског пара видети Георгије Захаријадис, *Хранилище илиџи Амаиља за младеж Србску*, Виена 1837, XVII-XVIII.

молим, да би сте ме у Београду за учитеља треће класе поставити благоизволили.“ Потом је изложио разлоге своје молбе: „По чему ја, поставши сад, благодареније судбини Божијој! деци мојој и отац и мати, и с тога принуђен будући због слабог кћере моје здравља на кратко време с децом мојом путоштвају у Земун предузети; то Вас понизнејше молим, да би сте ме штедрим покровитељством Вашим обнадежити милост учинили.“¹⁰ Милош је интервенисао код београдске општине и Захаријадис је добио жељени посао. Ово се сазнаје из писма кнеза Милоша Захаријадису од 22. јула 1829.¹¹ и писма Београдске општине кнезу Милошу од 27. јула 1829. године, у којем траже од Милоша да му одреди висину плате.¹² Незадовољан платом Захаријадис се обратио кнезу Милошу 3. новембра 1829. године. Београдска општина му је одредила плату у висини од десет талира, колико је имао док је службовао у Шапцу. Жалио се да је у Шапцу имао и хиљаду ока пшенице на годину, које му је давао Јеврем Обреновић. Потом се пита: „А шта је Шабац спроћу Београда у призренију трошкова? Могу ли ја, всемилостивејшиј Государју! од десет талира на месец са четверо деце, које ми је Бог дао, опет живити.“ И на крају, усрдна Захаријадисова молба да кнез Милош утиче код Београдске општине ради повећања његове плате.¹³ Из писма Георгија Захаријадиса кнезу Милошу од 9. новембра 1829. произилази да је повећање плате позитивно решено.¹⁴

У српској литератури се наводи да је Георгија Захаријадис био учитељ кнежевића Милана Обреновића, сина престолонаследника кнеза Милоша, али овај навод није нашао потврду у сачуваним изворима, упркос напорима аутора ових редова.

Од октобра 1835. до 1840. године, пуних пет година, радио је као учитељ у грчкој школи у Бечу.¹⁵

Кућу Георгија Захаријадиса погодила је несрећа 28. априла (10. маја) 1844. године. Тога дана је умро његов син Александар у двадесет другој години живота. Како је забележио други његов син Јоанис (Јован), Александар је умро „од плућног запаљења, остављајући бол до смрти и јецаје старом мом оцу, на чијим је грудима главу држећи предао душу“. Његов син Александар превео је књигу Доситеја Обрадовића *Живои и ѝрикљученија* на грчки језик.¹⁶

---

¹⁰ Архив Србије, Књажевска канцеларија, XXXVIII, 170 (у даљем тексту: АС, КК).

¹¹ Г. Захаријадис (1837), IV-V.

¹² АС, КК, XXXVIII, 14.

¹³ АС, КК, XXXVIII, 171.

¹⁴ АС, КК, XXXVIII, 172.

¹⁵ Г. Захаријадис (1837), IX; I. Papadrianos, 83.

¹⁶ Владимир Бошковић, „За сабеседовати сь Мусами и Грациами: О Доситејевим везама с новим хеленством и раној рецепцији његовог дела код Грка“, *Зборник радова*

Георгије Захаријадис је умро 1850. године, како се наводи у литератури писаној на српском језику.¹⁷

ЗАХАРИЈАДИСОВА ДЕЛА

Сачувана дела и преписка Георгија Захаријадиса сведоче о његовом изузетном познавању српскословенског и немачког језика.

Први значајан допринос Георгија Захаријадиса српскословенској писмености био је *Рѣчникъ ѣреческо-славенскій въ ѱолзу Славено-сербскаѱо юношесѱтва*, издат у Будиму 1803. године. Овај труд треба посматрати у оквиру прегнућа с краја XVIII века да се створе предуслови да Срби, нарочито младеж, овладају страним језицима (Први се појавио немачко-српски речник већ 1790. године, јер су бројни Срби живели у Хабзбуршкој монархији, у којој је немачки био доминантан језик). Речник аутора Захаријадиса био је први грчко-српскословенски речник. Потреба за овим речником је била вишеструка: најпре да се омогући читање и превођење античких текстова са старогрчког, потом да се омогући читање старих црквених текстова писаних на грчком језику и напослетку да Срби, нарочито њихова „јуност“ (младеж), савладају грчки језик који је био језик трговине на Балканском полуострву. Ово је била прва књига која је омогућавала Србима приступ грчком језику, на овај тада савремен начин. Није могуће поверовати да Вук Караџић није знао за Захаријадисов грчко-српскословенски речник.

Захаријадис је саставио једну волуминозну граматику старогрчког на новогрчком језику под насловом *Елино ѣреческа ѣраммаѱика*, која је издата у Будиму 1816. године. Она је имала да послужи не само грчкој него и српској и немачкој деци која су похађала грчку школу у Земуну. Због тога је аутор преводио термине на српски и на немачки језик. О овој књизи говори и прво сачувано Захаријадисово писмо кнезу Милошу, које је датирано 28. септембра 1821. године и писано у Земуну. На почетку писма аутор хвали „отеческу бригу“ кнеза Милоша за „општу ползу“, наглашава значај наука вокабуларом истинског просветитеља, хвали Милошеву намеру да отвори „различита училишта“ у земљи. Потом следи разлог обраћања: „Ја сам пре шест година једну Граматику на Греческом језику на ползу Грече-

---

Досиѱеј у српској историји и кулѱури (са међународног научног скупа одржаног 13-15. октобра 2011. године), Београд 2013, 381 (напомена 69).

¹⁷ Део података за животопис Георгија Захаријадиса пружају: Андрија М. Огњановић, *Граничарске народне школе и њихови учитељи на ѱериѱорији Војводине од 1774. до 1872. године*, Нови Сад 1964, 79; Стеван Радовановић, *Из кулѱурне историје Земуне*, Земун 1970, 64, 68; *Српски библиоѱрафски речник*, 3 (Д-З), Нови Сад 2007, 848-849.

ске и Србске јуности напечатао; у њој све осам части слова и још неколико нуждна реченија јесу и на српском језику изјасњена. За то јест она благопотребна не само Греческим но и Србским децама. Ако би дакле неколико егземплара узети љубав и благонаклоности имали то ће те не само деци но и мени сочинитељу њеном помоћи и благодјаније учинити.“¹⁸ Није познато, да ли је кнез Милош услишио молбу и купио неколико примерака књиге.

У већ поменутом писму Захаријадиса кнезу Милошу од 9. новембра 1829. године стоји: „Ево мене всемилостивејшиј Государју! опет с понизним прошенијем: (...) за штедро позволеније једне књижице, коју ја, из једне једините к просвештенију младежи ревности, рад сам и желим на свет издати.“ Из писма је видљиво да се Захаријадис обраћа готово пријатељским тоном, могло би се рећи, свом мецени кнезу Милошу. Он је послао кнезу Милошу да погледа његово „Објавленије“ поводом књиге и молио га да му дозволи „приложника просити“.¹⁹ Ово је била књига *Руководство к славенској ѓрамајџици*.²⁰ На корици је још стајало: „сочињено Георгијем Захаријадисом у Шабцу граду Србскому, лета 1824“. На дну корице је стајало да је књига издата у Будиму 1830. године. Аутор је књигу посветио „Господару Јеврему Обреновићу“. Ову књигу помиње Захаријадис у писму кнезу Милошу које му је написао 30. августа 1832. из Земуна: „Пре две године јесам ја долеименованиј, из једне једине к просвештенију младежи Србске... привержености, једну књигу под именом: Руководство к Славенској граматичи на употребленије часловаца и псалтираца моим по већој части трошком на пут издао; од кои сам и Вашему Књажескому Сијателству једну књигу лета 1830. месеца Октоврија поднети покорњејше дерзнуо.“ И заиста ова књига је послата у библиотеку Књажеске канцеларије, што се види из пописа Фонда библиотеке Попечитељства иностраних дела 1846. године.²¹ Књиге је, у нади да ће остати у Србији, Захаријадис дао пренети у Београд. *Руководство к славенској ѓрамајџици* је, како наводи аутор писма, „од свију књијжника одобрено и уважено, и нужно да се у школе уведе, и деци покрај часловца и псалтира да се предаје. Оно је као кључић у Граматику Славенскога језика, коим ми жртве духовне, молитве и благодаренија наша Богу приносимо, и коим су и ста-

---

¹⁸ АС, КК, XXXVIII, 169.

¹⁹ АС, КК, XXXVIII, 172.

²⁰ Георгије Захаријадис, *Руководство к славенској ѓрамајџици, содржајце ѓравољалоланіе и ѓласоудареніе и ѓравојисаніе на ујџојребленіе часловаца и ѓсалџираца*, Будим 1830.

²¹ Аутор је овај податак сазнао из текста проф. др Милоша Јагодића „Библиотека Попечитељства иностраних дела Кнежевине Србије 1846. године“, који му је љубазно уступио текст на читање, а који ће тек бити објављен.

ри Србљи говорили.“ Корисност ове књиге за „јуност“ српску дала му је потстрека да напише и „Граматику црквеног језика“, „која се већ и печатава“. Она је већ била, саопштава аутор писма, одобрена од цензора и митрополита карловачког, који је препоручио подручном му свештенству. Аутор је на крају писма молио кнеза Милоша да препоруком књиге љубитељима „Славено-Србскога Књижества“ помогне да књига угледа светло дана.²² То се и десило и књига је издата у Будиму 1832. године под насловом *Славенска грамаџика, содрержаца еџимолоџио и синџаксџсџ*. На насловној корици је још стајало: „Сочињена Георг. Захаријадисом у Шабцу граду Србскому, лета 1824, на употребленије поверене му јуности Србске“. Чињеница да је ове две књиге Захаријадис написао још 1824. године када је започињао учитељску службу у Шапцу сведоче о његовом одличном знању српскословенског језика. Овоме треба додати Захаријадисове речи из предговора књиге *Руководсџво к славенској грамаџици*: „Ја сам ову књижицу саставио у Шабцу, гди сам повереној ми од Њиовог Високородија, Родољубивога Господара Јефрема јуности Србској Славенску Граматику и филологију пет година предавао.“²³ Према томе, написани уџбеници и петогодишње предавање српскословенске граматике и филологије, несумњиво потврђују Захаријадисово изузетно познавање српскословенског језика.

Књигу *Хранилище илиџи Амаџија за младеж Србску* Георгије Захаријадис је издао у Бечу 1837. године „доброхотњимъ и родољубивимъ споможениемъ Србџџџ и фџлосербџџџ“. У предговору књиге аутор најпре наводи своје заслуге на пољу српскословенске књижевности. Потом набраја своје „услуге кнезу Милошу“: на Божић 1825. године преводио је једно писмо са грчког на српски послато из Мореје кнезу Милошу; преводио је српске молбе са српског на грчки језик које су додате уз Акерманску конвенцију. Уследили су редови о његовом раду на грађанском законнику.

„Лета 1829. превео сам Књазу с Немецкога језика на Србскиј две законе књиге, као што из предложени Писанија видити се може“ - записао је Георгије Захаријадис и верно пренео садржину три писма кнеза Милоша упућена њему. Првим писмом од 16. фебруара 1829. године кнез Милош је послао Захаријадису „једну част Наполеонови закона, да се потрудите превести, и то што најскорије можете, барем до Ђурђева дне, да ми превод пошаљете, да могу комесију сверху тога предмета наредити, да законе обнароде и у ред поставе“. Захаријадис је превео књигу и то предао „Господару Јеврему“ 26. априла 1829. Друго писмо кнеза Милоша од 1. јуна 1829. гласило је: „За досадашњи превод Закона Наполеонова пошаљем Вам на дар двадесет дуката, а у исто време прилажем Вам и книгу: *Civilgerichtsordnung* с пре-

²² АС, КК, XXXVIII, 173.

²³ Г. Захаријадис (1830), VIII.

поруком, да и ову преведете и пошљете ми ју.“ Књигу и превод Захаријадис је послао већ цитираним писмом од 11. јула 1829. године. Напокон, у трећем писму од 22. јула исте године кнез Милош је изјавио: „С писмом Вашим примио сам превод с Немецкога, и совершенно сам задовољан.“

У наставку преговора аутор открива да је још у време Првог српског устанка помагао Србима. По препоруци митрополита Леонтија и Петра Ичка писао је 1804. године „молебно писмо“ које су ондашње српске старешине упутиле султану. Превео је два писма са грчког на српски које је вожду Карађорђу и „целом народу српском“ упутио кнез Мурузи 1806. године.²⁴

У вези са Захаријадисовим познавањем немачког језика треба имати у виду чињеницу да је он деценијама живео у Земуну у којем је службени језик био немачки. Да ли се може довести у сумњу да филолог по професији није овладао службеним језиком средине у којој је живео деценијама?

Сведочанство о Захаријадисовом познавању немачког језика је, поред већ поменутог превођења термина на немачки језик у *Елино греческој грамматици* и превођења закона по налогу кнеза Милоша, и његова књига о правилима за ученике у погледу њихове религиозности. Књига је објављена 1837. године под насловом *Заχαριάδης, Γ., Κανόνες τών μαθητών – Zachariades, G. Regeln für die Schüler in Ansehung der Religiosität*, Wien. Књига је написана двојезично, на грчком народном језику и немачком језику на 70 страна.²⁵

Георгије Захаријадис је објавио три књиге превода са грчког на српскословенски језик. Античка грчка књижевност је имала утицај на српску књижевност почетком XIX века. Ово се посебно односи на Плутархова дела, чији се утицај осећа код Доситеја Обрадовића, Ђорђа Магарашевића, Јефтимија Ивановића, али и код Вука Караџића који је своје животописе српских устаника назвао *Српски Плутарх или животија знајни Србаља у Србији нашега времена*. Од три рана превода Плутарха на српски језик, сва три из *Енциклопедије зборника*, два је превео Георгије Захаријадис. То су *Слово Плутарха Херонеа о војничанији дејтеј* објављено у Будиму 1807. и *Зерцало сујружесџива* објављено 1808. године у истом граду²⁶. Уз овај први превод Плутарха из 1807. године Захаријадис је превео и *Слово Исократија Рејшора о благодрављу јуности*.²⁷

Лукијан Самосаћанин је имао приличан број читалаца у српској средини онога времена. Заслуге за ово припадају и Захаријадису који је напи-

²⁴ Захаријадис (1837), II-VI.

²⁵ О овој књизи видети Бошковић, 377.

²⁶ *Зерцало сујружесџива шо есиџ Плутарха Херонеа Слово о должностии Сујружесџива*, Будим 1808.

²⁷ *Два совџишџелна слова Плутарха Херонеа о војничании дејтеј и Исократија Рејшора о благодрављу јуности*, Будим 1807.

сао “полемичко-памфлетски спис”²⁸ насловљен као *Забавно дело Лукијана Самосајџеа* „преведено с јелинскога на славеносрбски језик”.²⁹

Има мишљења да списак дела Георгија Захаријадиса овим није исцрпљен.

Дела Георгија Захаријадиса била су корисна у свом времену и представљала су допринос српској писмености и култури. Да ли је могуће да у једној неписменој средини у којој је још 1866. године било 96% оних који нису знали читати ни писати, Вук Караџић није знао за дела Георгија Захаријадиса?

ГЕОРГИЈЕ ЗАХАРИЈАДИС И ВУК КАРАЈИЋ

Из речи Вука Караџића да се ради о „некоме Грчком учитељу” стиче се утисак да он није познавао тога човека нити је знао његово име и презиме. Просто речено, као да се радило о тамо неком учитељу о коме је још само знао да је Грк. Утисак који је Вук Караџић хтео да створи не одговара чињеницама у сачуваној грађи. Прво сачувано писмо које је Георгије Захаријевић упутио Вуку Караџићу је датирано 23. новембра 1816. године, у коме Георгије ословљава Вука са „љубезни брате” и саопштава му вести у вези са Јованом Миоковићем, који је и главни предмет преписке између „брата” Георгија и „брата” Вука (Захаријадис је посредовао у преписци између Вука Караџића и Јована Миковића, секретара Народне канцеларије).³⁰ Следеће писмо од 2. јануара 1817. заслужује да буде пренето *in extenso*:

„Љубезни брате Стефановићу,
Здравствујте!

Дражајше писмо Ваше от 12. текућега исправно сам примио, на које чест имам Вам казати: да оно, што Вам чиним, није брате! труд никакав, не, но само света истиног пријатељства дужност; јест брате! јест: ибо Ви знате, шта наравоучитељна филозофија учи. – Госп. Миоковићу писао сам данас – јуче је био састанак затворен, за што? Neues Jahr – и поздравио га љубезно: надам се да ће те ово дана от њега отговор на Ваша Писма имати. Видим, да сте чули от Господина Копитара, да сам моју Граматику Господину Мушицкому посветио, јест брате! истина; високопочитанија токмо к њему, и његове нелицемерне к мени љубови ради, тог ради само. –

При том љубезнејше Вас поздрављајући пребиваем

Ваш истиниј брат
Г. Захаријевић.³¹

²⁸ Милорад Павић, *Историја српске књижевности класицизма и његовог романтизма (класицизам)*, Београд 1979, 52.

²⁹ *Суд самојласни или Забавно дело Лукијана Самосајџеа*, Будим 1834.

³⁰ Вук Стеф. Караџић, *Прејиска I (1811-1821)*, Београд 1987, 351 (док. бр. 109).

³¹ В. Караџић (1987), 381 (док. бр. 123).

Више ствари се може сазнати из овога писма. Најпре, може се закључити да су ова двојица људи имала веома присан пријатељски однос у коме узајамна помоћ није никакав труд већ „света истиног пријатељства дужност“. Потом, сазнаје се да је Вук Караџић чуо од Јернеја Копитара да је Захаријадис послао своју књигу уваженом Лукијану Мушицком. Значи, Копитар је још 1817. године знао за ученог Георгија Захаријадиса који поклања своју књигу *Грамаџике* Л. Мушицком. (И да нема овог податка, тешко би било замислити да Копитар није чуо за некога ко саставља *Елино греческу грамаџику* и штампа је у Будиму.)

Из само њему знаног разлога Вук Караџић је Георгија Захаријадиса назвао „неким Грчким учитељем“, чијем је преводу „цркавао од смија“ („јер Грк нити је управо знао Српски, ни Њемачки“), а у писмима су се Караџић и Захаријадис ословљавали са „брате“.

И друга три сачувана писма, од 23. јануара, 17. фебруара и 26. јуна 1817. године сведоче о присном односу између ова два човека.³² Такође, ова писма сведоче да је Георгије Захаријадис већ давне 1816. и 1817. године одлично владао српскословенским језиком.

РЕЧ НА КРАЈУ

Георгије Захаријадис, српски зет, Грк који је деценијама живео у Земуну и годинама у Шапцу и Београду, педагог, филолог и преводилац, одличан зналац, поред матерњег грчког, српскословенског и немачког језика, припадао је танком слоју веома учених људи свога доба.

Његова сачувана дела, књиге и уџбеници, сачувани преводи и део преписке, као и чињеница да је годинама предавао српскословенски језик сведоче о изузетном познавању српскословенског и немачког језика.

Живот и дела Георгија Захаријадиса оповргавају нетачну тврдњу Вука Караџића, коју је изнео из само њему знаног разлога, да је први писац грађанског законика у Србији био неки „грчки учитељ“ који није знао ни српски ни немачки језик. Нетачна тврдња заклоњена ауторитетом Вука Караџића нанела је, нажалост, велику неправду овом веома ученом и заслужном човеку.

---

³² В. Караџић (1987), 392 (док. бр. 129), 409-410 (док. бр. 140), 477-478 (док. бр. 169).

Zoran S. Mirković, Ph.D., Full Professor
University of Belgrade
Faculty of Law Belgrade
zoranm@ius.bg.ac.rs

Greek George Zaharijadis – not meant to be Serbian Law Writer

Abstract: *This is the first text in the Serbian language dedicated to Greek George Zaharijadis, who in 1829 translated the French Civil Code in Serbian language, using as basis its German translation, and thus became the first, though not meant to be, writer of the civil code in Serbia. The great Serbian educator Vuk S. Karadžić heavily criticized this translation, claiming that the interpreter understood neither Serbian nor German. Is this claim of Vuk Karadžić substantial or is it unfair and severe? To understand this we must answer the following questions: Who was actually George Zaharijadis? Is it true that the Greek spoke neither Serbian nor German? Did Vuk Karadžić know George Zaharijadis?*

The author tries to answer this question using the scarce preserved data about life of George Zaharijadis. Fortunately, the works and partly also the correspondence of George Zaharijadis are preserved, and give us evidence that this pedagogue, philologist and translator, a great erudite, besides his native Greek, spoke also Old Slavic-Serbian and German language, and that he belonged to the small group of highly educated men of his time.

Key words: *George Zaharijadis. – Vuk S. Karadžić. – Prince Miloš. – Old Slavic-Serbian. – German language. – Serbian Civil Code.*

Датум пријема рада: 26.10.2015.

